

Karpowicz, Mariusz

Sprawozdanie z działalności TNW : Sprawozdania z działalności Wydziałów TNW : Wydział II nauk historycznych, społecznych i filozoficznych : Uwagi o aplikacjach na obrazy i roli sreber w dawnej Rzeczypospolitej [Streszczenie]

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 48, 95-96

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

8. Wniosekowanie na temat kultury dawnych Słowian poprzez etymologiczną analizę określonych wyrazów słowiańskich.

Dodatkowo rozpatrzona została tzw. analiza strukturalna, propagowana ostatnio przez N.I. Tołstoja.

Ukazana klasyfikacja i egzemplifikacja metod wnioskowań na temat kultury dawnych Słowian na podstawie materiałów językowych możliwa była dzięki Kartotece faktów językowych użytych jako argumenty związane z etnofenezą Słowian, opracowywanej w Instytucie Słowianoznawstwa PAN w Warszawie pod kierunkiem Hanny Popowskiej-Taborskiej.

Wydział II nauk historycznych, społecznych i filozoficznych

Przewodniczący: Ryszard Kiersnowski

Sekretarz: Tadeusz Stefan Jaroszewski

Na zebraniu naukowym w dniu 22 marca 1985 r. — prof. dr Mariusz Karpowicz wygłosił odczyt.

STRESZCZENIE

Mariusz Karpowicz

UWAGI O APLIKACJACH NA OBRAZY I ROLI SREBER W DAWNEJ RZECZYPOSPOLITEJ*

Srebrne aplikacje na obrazy, zwane potocznie „sukienkami”, występują wyłącznie na orbicie kultury polskiej oraz prawosławnej sztuki cerkiewnej. Jednakże aplikacje polskie różnią się zasadniczo od prawosławnych.

1. Polskie powstają najczęściej przez swoiste „narastanie” sreber na malowidła; najpierw z metalu nakładano tylko elementy nadziemskie — promienie, nimby, atrybuty, korony z gwiazd, itp. (I stopień). Dopiero gdy już wszystkie te elementy cudowne były aplikowane w srebrze — nakładano ubiory świętych osób bądź przedmioty ich osobistego użytku (II stopień). Z trzecim stopniem mamy do czynienia, gdy srebra bądź atakują tło, bądź przykrywają kończyny postaci świętych. Dalszy, czwarty etap, to już jedynie totalny obraz ze srebra, gdzie nawet głowy i twarze są z metalu (np. w ołtarzu głównym kościoła klarysek w Starym Sączu).

2. Polskie aplikacje cechuje swoisty realizm — złotnik naśladuje przedmiot i rzeczywistą fakturę przedmiotu, który zakrywa.

* Pełny tekst pracy „Rocznik Historii Sztuki”, XVI, 1986, s. 123—158.

3. Polskie aplikacje mają dwa cele: ideowy — srebro i złoto symbolizują światło i niebo, figury świętych są więc w ten sposób sakralizowane. Artystyczny — zwiększenie ekspresji malowidła, uczytelnienie go, podkreślenie cudowności.

4. Wobec diametralnych różnic w stosunku do prawosławnych w pojęciu, wykonaniu, sposobie aplikowania, wymiarach, wreszcie w efekcie i celu — trzeba uznać polskie aplikacje za zjawisko rodzime, mające swą genezę we własnych procesach kulturowych i artystycznych.

5. W poszukiwaniu genezy trzeba zwrócić uwagę na dwie sprawy — obecność powierzchni złotych i srebrzonych, odpowiadających stopniowi I i II aplikacji w obrazach malowanych, zwłaszcza w I ćwierci XVII w., oraz szczególną rolę srebra i złota w sztuce dawnej Rzeczypospolitej. Metale te uważano bowiem za szczególnie predestynowane dla spraw sztuki.

Wydział III nauk matematyczno-fizycznych

Przewodniczący: Andrzej Schinzel

Sekretarz: Sławomir Siekierski

W roku 1985 odbyło się 6 zebrań naukowych Wydziału.

Na zebraniach tych wygłoszono następujące odczyty:

dnia 30 stycznia 1985 r. — doc. dr Michał Misiurewicz: *Matematyka chaosu;*

dnia 27 marca 1985 r. — prof. dr Wojciech Dziembowski: *Oscylacje słońca i gwiazd;*

dnia 8 maja 1985 r. — doc. dr Andrzej Okniński: *Oscylacje w systemach chemicznych;*

dnia 22 października 1985 r. — prof. dr Jerzy Dobrzycki: *Pomiar i obliczenia w astronomii starożytnej i średniowiecznej;*

dnia 19 listopada 1985 r. — prof. dr Osman Achmatowicz (jr): *Pochodzenie czynności optycznej związków organicznych;*

dnia 17 grudnia 1985 r. — prof. dr Jerzy Janik: *Struktury równowagowe i nierównowagowe w relacji do hylemorfizmu i synergetyki.*

W okresie sprawozdawczym odbyło się jedno zebranie administracyjne Wydziału III. Na zebraniu tym podjęto m.in. decyzję, że wybory nowych członków Towarzystwa Wydziału III odbędą się dopiero w 1986 r. Zebrani jednogłośnie zatwierdzili wniosek Wydziału do Zarządu Towarzystwa, aby Zarząd zbadał sprawę rozszerzenia uprawnień członków korespondentów, a w szczególności sprawę ich **praw wyborczych.**